
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte

APRILL

2024

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-109/32**: Jemerak (kohtujuristi ettepanek — õigusabiteenuste osutamise keeld ja Venemaa äriühingu korteri müügilepingu tõestamine)
- **T-782/22**: Cogebi ja Cogebi vs. nõukogu (tühistamishagi — keeld osta ja importida Venemaa vilku)
- **C-684/22–C-686/22**: Stadt Duisburg (eelotsus — kolmanda riigi kodakondsuse saamine ja Saksamaa ning liidu kodakondsuse kaotamine)
- **C-470/21**: La Quadrature du Net jt (eelotsus — IP-aadresside säilitamine)
- **C-670/22**: M.N. (EncroChat) (eelotsus — Euroopa uurimismäärus)
- **C-178/22**: Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano (eelotsus — juurdepääs sideandmetele)
- **C-822/21**: Läti vs. Rootsi (liikmesriigi kohustuste rikkumine — hoiuste tagamise skeemi tehtud osamaksete ülekandmine Rootsi skeemist Läti omasse)
- **C-683/22**: Adusbef (Pont Morandi) (kohtujuristi ettepanek — maantee haldamise kontsessioon)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-582/21**: Profi Credit Polska (eelotsus — eelotsuse mõju)
- **C-605/21**: Heureka Group (eelotsus — liikmesriigi aegumistähtaeg liidu konkurentsieeskirjade rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise hagide puhul)
- **C-420/22 ja C-528/22**: NW (eelotsus — liidu kodaniku pereliikme elamisloa ilma põhjendusteta kehtetuks tunnistamine)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

**C-109/23: Jemerak (kohtujuristi ettepanek –
õigusabiteenuste osutamise keeld ja Venemaa äriühingu
korteri müügilepingu tõestamine)**

Kohtujuristi ettepanek, 12. aprillil 2024

Saksamaa kodanikud soovisid osta Berliinis asuva korteri, mille müüja oli Venemaal asutatud äriühing, kuid notar keeldus müügilepingut tõestamast ja täitmast, sest kahtlustas, et ta rikuks määruses 833/2014 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas) kehtestatud liidu piiravat meedet – **keeldu osutada Venemaa valitsusele ja Venemaal asutatud juriidilistele isikutele otseselt või kaudselt õigusabiteenuseid**. Saksamaa kohus küsis Euroopa Kohtult, kuidas keeldu notarite puhul tõlgendada. Eesti esitas menetluses seisukoha ja osales kohtuistungil, et kaitsta lähenemist, mille kohaselt laieneb keeld ka müügilepingu tõestamisele.

Kohtujuristi hinnangul tuleks keeldu tõlgendada nii, et **Venemaal asutatud juriidilisele isikule kuuluva kinnisasja müügilepingu tõestamine notari poolt ei kuulu keelu kohaldamisalasse, kui tehingu poolel on määruse alusel lubatud tehinguid teha ning tõestamisega ei kaasne õigusnõustamist. Keelu alla ei kuulu ka notari ülesanded, mis on seotud müügilepingu täitmisega**. Kui Euroopa Kohus peaks siiski leidma, et müügilepingu tõestamine on keelatud, tuleks tõestamisele kohtujuristi hinnangul kohaldada erandit teenuste jaoks, mis on rangelt vajalikud juurdepääsu tagamiseks kohtu-, haldus- või vahekohtumenetlusele.

Selle osas, kas tõestamismenetlus on „**klientide õigusnõustamine hagita menetluses**“, mis on keelatud, leidis kohtujurist, et õigusnõustamise puhul peaks notar esitama juriidilisest perspektiivist lähtuva arvamuse selle kohta, milles pooled peaksid näiteks kokku leppima lepingutingimuste määratlemisel või millised on nende jaoks tehingu eelised ja puudused. Kui notar üksnes kinnitab tehingu õiguspärasust ja lisab dokumendile täitmismärke, ei ole see õigusnõustamine. Kohtujuristi hinnangul ei ole müügilepingu tõestamine ka „**klientidega või nende nimel osalemine äritehingutes, läbirääkimistel ja muudes suhetes kolmandate isikutega**“. Samuti ei sisalda õigusnõustamise tunnuseid „**õigusdokumentide ettevalmistamine, täitmine ja kontrollimine**“, millega notar kinnisasja müügilepingu tõestamisel tegeleb. Isegi kui notar teavitab pooli nende õigustest ja kohustustest ja tõestamise tagajärgedest, ei ole see ühe või mõlema poole konkreetseid huve edendava nõu andmine, vaid seadusega kehtestatud selgitamiskohustuse täitmine. Siiski tõdes kohtujurist, **et ei saa välistada**, et notar annab tõestamismenetluse käigus õigusnõu tõestamisega mitteseotud küsimustes ning sellele kohaldub keeld. Kohtujurist vaatles sellist nõuandmist tõestamisest eraldiseisvana.

Kohtujurist tõi välja, et keelatud on osaleda otseselt või kaudselt mis tahes tehingutes Venemaal asutatud juriidiliste isikutega, kes on Venemaa valitsuse omandis või kontrolli all või kel on Venemaa valitsuse või määruse lisas nimetatud juriidiliste isikutega tihedad sidemed, kuid **keelatud ei ole tehingud muude Venemaal asutatud juriidiliste isikutega, kel ei ole sidemeid Vene riigiga või kes ei tegutse teatavates majandussektorites**. Kohtujurist rõhutas, et müügilepingu notariaalne

tõestamine on ladina tüüpi notariaadiga liikmesriikides kinnisasja võõrandamisel oluline nõue ja kui isiku vara ei ole piiravate meetmetega külmutatud, ei peaks kinnisasja käsutamine tema jaoks keelatud olema. See oleks vastuolus omandipõhiõigusega.

Kohtujuristi hinnangul **ei esitanud nõukogu määruses õigusabiteenuste osutamise keelu eesmärgi kohta konkreetset selgitust**. Kohtujurist lähtus eeldusest, et äritegevusega seotud teenuste osutamise keeld kehtestati **Venemaa majanduse kahjustamiseks**, ja järeldas, et nõukogu pidas Venemaa majandust väga sõltuvaks Euroopa ettevõtjate osutatavate teenuste impordist. Notarite tegevust ei saa ent importida, nii et kohtujuristi arvates ei aita sellise tegevuse keeld selle eesmärgi saavutamisele kaasa. Lisaks analüüsis kohtujurist **piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise tõkestamise** eesmärgi – õigusabiteenuste osutajate takistamist pakkumast Venemaa äriühingutele oma nõuannetega abi liidu piiravate meetmete mõju vältimisel. Kohtujurist leidis, et tänu õigusabiteenuste osutamise keelule on Venemaa äriühingutel raskem ELis äritegevust jätkata, nii et nende otsus loobuda kinnisvarainvesteeringust ELis – mille elluviimiseks on tarvis pöörduda notari poole – võib isegi olla parim märk sellest, et Venemaa äriühing lõpetab ELis tegevuse ja loobub siin saadavast majanduslikust kasust.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

T-782/22: Cogebi ja Cogebi vs. nõukogu (tühistamishagi – keeld osta ja importida Venemaa vilku)

Üldkohtu otsus, 17. aprillil 2024

ELis tegutsevad ettevõtjad, kellest ühe tegevusest 99% ja teise omast 67% tugines Venemaalt pärit vilgule, vaidlustasid määruses 833/2014 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas) kehtestatud piirava meetme – **keelu osta ja importida Venemaalt CN-koodiga 6814 kaupa (töödeldud vilk ja vilgust tooted)**. Eesti astus nõukogu toetuseks menetlusse.

Üldkohus leidis, et ettevõtjate hagi on **vastuvõetav**, sest tegemist on halduse üldaktiga, mis puudutab neid ettevõtjaid otseselt (nad jäävad ilma võimalusest osta Venemaalt kaupa, mida nad varem sealt ostsid) ega sisalda rakendusmeetmeid (keelu rakendamise eest vastutavatel asutustel ei ole keelu kohaldamise osas kaalutusõigust).

Üldkohus jättis ettevõtjate hagi siiski rahuldamata. Üldkohtu hinnangul põhjendas nõukogu piisavalt, miks keelati otse või kaudselt osta, importida või üle anda piiravate meetmete määruse lisas loetletud Venemaalt pärinevaid või Venemaalt eksporditavaid kaupu, mille müük toob Venemaale märkimisväärset tulu ja võimaldab tal jätkata Ukraina olukorda destabiliseerivat tegevust. Ettevõtjad väitsid küll, et nõukogu ei põhjendanud, kuidas **just Venemaa vilgust saadav tulu** on muu, näiteks Venemaa gaasi ekspordist saadava tuluga võrreldes märkimisväärne ja võimaldab Ukraina destabiliseerimist jätkata, kuid Üldkohus ei pidanud niisuguseid põhjendusi vajalikuks. Üldkohus rõhutas, et

keeld kehtib sellistele märkimisväärsel tulu toovatele kaupadele, mis on määruse lisas loetletud, mitte märkimisväärsel tulu toovatele kaupadele üldiselt. Venemaa vilgu ekspordist saadav tulu oli selle kauba määruse lisas nimetamiseks piisavalt märkimisväärne.

Lisaks leidis Üldkohus, et **nõukogu ei rikkunud ettevõtjate õigust heale haldusele ega tõhusale õiguskaitsevahendile.** Tegemist oli üldaktiga, mitte nende ettevõtjate suhtes võetud üksikmeetmega, nii et neil ei olnud selles protsessis õigust olla ära kuulatud ega tutvuda toimikuga. **Keeld oli proportsionaalne, ettevõtjate ettevõtlusvabadust ei rikutud.** Ettevõtlusvabadus ei ole piiramatu ning piirangut õigustab keelu oluline eesmärk. Ettevõtjad ei saa küll enam täiesti vabalt otsustada, kust vilku osta (Venemaalt seda enam osta ei saa), kuid otsida saab muid tarneallikaid. Üldkohus tõdes, et piiravatel meetmetel on paratamatult mõju ka ettevõtlusvabadusele, tekitades nii kahju ka isikutele, kes ei ole vastutavad karistuste kehtestamise põhjustanud olukorra eest. Vastuseks ettevõtjate väitele, et keeld kahjustab ettevõtjate asukohaliikmesriikide majandust rohkem kui Venemaa majandust, selgitas Üldkohus, et isegi kui see nii oleks, ei muudaks see piiravat meetet selle eesmärgi – survestada Venemaad Ukraina vastast agressiooni lõpetama – valguses ilmselgelt sobimatuks.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#) (inglise keeles).

C-684/22–C-686/22: Stadt Duisburg (eelotsus – kolmanda riigi kodakondsuse saamine ja Saksamaa ning liidu kodakondsuse kaotamine)

Euroopa Kohtu otsus, 25. aprillil 2024

Mitu Türgist pärit, kuid Saksamaal elavat isikut, kes olid omandanud Saksa kodakondsuse naturalisatsiooni korras, taastasid oma Türgi kodakondsuse. Kuna nad ei olnud kasutanud Saksamaa seaduses ette nähtud õigust taotleda kodakondsuse säilitamist, siis kaotasid nad automaatselt Saksa kodakondsuse. Eelotsusetaotlused esitanud kohus soovis teada, kas ELTL artikliga 20 (liidu kodakondsus) on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kolmanda riigi kodakondsuse vabatahtliku omandamise korral näevad ette liikmesriigi ja koos sellega liidu kodakondsuse automaatse kaotamise, välja arvatud juhul, kui isik on taotlenud ja saanud kodakondsuse säilitamise loa enne kolmanda riigi kodakondsuse omandamist.

Euroopa Kohus kinnitas esmalt, et liidu õigusega ei ole põhimõtteliselt vastuolus see, kui liikmesriik näeb üldisest huvist tulenevatel kaalutlustel ette, et kodanik kaotab kodakondsuse, kui ta omandab vabatahtlikult kolmanda riigi kodakondsuse, isegi kui see toob puudutatud isikule kaasa tema liidu kodaniku staatuse kaotamise. Siiski peavad liikmesriigi pädevad asutused ja kohtud saama analüüsida **kodakondsuse niisuguse kaotamise tagajärgi ning vajaduse korral lubada sel isikul kodakondsus säilitada või see ex tunc taastada.** See analüüs peab hõlmama puudutatud isiku ning tema perekonna isikliku olukorra hindamist, et määrata kindlaks, kas liidu kodaniku staatuse kaotamisel on tagajärgi, mis mõjutaksid ebaproportsionaalselt selle isiku perekonna- ja tööelu normaalset arengut.

Euroopa Kohus selgitas seejärel, et põhikohtuasjas peab eelotsusetaotlused esitanud kohus kindlaks tegema, kas kaebajaid teavitati nõuetekohaselt menetlusest, mis oleks neil võimaldanud taotleda Saksa kodakondsuse säilitamist. Kui eelotsusetaotlused esitanud kohus jõuab järeldusele, et põhikohtuasjade kaebajatel ei olnud võimalik seda menetlust tõhusalt kasutada ja nende puhul ei kontrollitud üksikjuhtumipõhiselt Saksamaa kodakondsuse kaotamise tagajärgi liidu õiguse seiskohast, peab sellise analüüsi saama täiendavalt läbi viia, kui puudutatud isik taotleb reisidokumenti või muud tema kodakondsust tõendavat dokumenti.

Seega jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et **ELTL artikliga 20 ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et kolmanda riigi kodakondsuse vabatahtlikul omandamisel kaotatakse selle liikmesriigi kodakondsus ja liidu kodakondsus, välja arvatud juhul, kui pärast üksikjuhtumipõhiselt nende isikute olukorra hindamist antakse neile luba säilitada oma kodakondsus.** Nendel isikutel peab seejuures olema tegelik võimalus kasutada nendes õigusnormides ette nähtud kodakondsuse säilitamise menetlust.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-470/21: La Quadrature du Net jt (eelotsus – IP-aadresside säilitamine)

Euroopa Kohtu otsus (täiskoda), 30. aprillil 2024

Prantsusmaa intellektuaalomandi seadustik annab autoriõiguste kaitseks loodud haldusasutusele õiguse nõuda elektroonilise side operaatoritelt kaitstud teose autoriõigust rikkunud internetikasutaja identiteediandmeid ja lubab nende andmete automaatse töötlemise. Eelotsusetaotluse esitanud Prantsusmaa kohus soovis teada, kas liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad haldusasutusele juurdepääsu IP-aadressidele vastavatele identiteediandmetele, ilma et kohus või sõltumatu haldusorgan peaks sellist juurdepääsu enne kontrollima, on vastuolus direktiiviga 2002/58 (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv), võttes arvesse harta artikleid 7, 8, 11 ja artikli 52 lõiget 1.

Euroopa Kohus otsustas, et **IP-aadresside üldine ja vahet tegemata säilitamine ei kujuta endast tingimata põhiõiguste rasket riivet.** Selline **säilitamine on lubatud**, kui riigisiseses õiguses on ette nähtud **säilitamise meetodid**, mis tagavad erinevate isikuandmete kategooriate täieliku eraldatuse, välistades seega, et asjaomase isiku eraelu kohta oleks võimalik teha täpseid järeldusi.

Liidu õigusega ei ole vastuolus sellised riigisisese õigusnormid, mis lubavad pädevale riigiasutusele ainult eesmärgil, et tuvastada kuriteo toimepanemises kahtlustatav isik, juurdepääsu IP-aadressile vastavatele identiteediandmetele, mida internetiühenduse teenuse osutajad on säilitanud eraldi ja täiesti eraldatult. **Liikmesriigid peavad siiski tagama, et see juurdepääs ei võimaldaks teha täpseid järeldusi asjaomaste IP-aadresside omanike eraelu kohta.**

Kui elektroonilise side vahendite kasutajate identiteeti puudutavatele andmetele juurdepääsu ainus eesmärk on asjaomase kasutaja kindlakstegemine, siis **ei ole** enne nende andmetele juurdepääsemist **nõutav kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnev kontroll**, kui see juurdepääsemine kujutab endast sellist põhiõiguste riivet, mida **ei saa kvalifitseerida raskeks**. See kontroll peab siiski olema ette nähtud juhul, kui sellist juurdepääsu reguleeriva menetluse eripärad võivad andmete ja selle menetluse erinevates etappides järk-järgult kogutud teabe vahel tekkiva seose tõttu võimaldada teha asjaomase isiku eraelu kohta täpseid järeldusi ja järelikult põhjustada põhiõiguste raske riive.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-670/22: M.N. (EncroChat) (eelotsus – Euroopa uurimismäärus)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 30. aprillil 2024

Prantsusmaa uurimisasutused kuulasid pealt krüpteeritud EncroChati telefone, mida kasutasid narkootikumide müümisega seotud isikud. Osa neist isikutest paiknes Saksamaal. Seetõttu palus Saksamaa prokuratuur Euroopa uurimismäärusega Prantsusmaa asutustelt luba kasutada nende kogutud andmeid kriminaalmenetluses. Eelotsusetaotluse esitanud Saksamaa kohus küsis, kas direktiivi 2014/41 (Euroopa uurimismäärus) kohaselt oleks sellise Euroopa uurimismääruse pidanud prokuröri asemel tegema kohtunik ja kas selline ulatuslik pealtkuulamine oli vajalik ja proportsionaalne. Samuti soovis Saksamaa kohus teada, kas Prantsusmaa oleks pidanud Saksamaa ametiasutusi pealtkuulamisest teavitama.

Euroopa Kohus selgitas esmalt, et eristada tuleb, kas Euroopa uurimismäärus koostati uute tõendite kogumiseks või juba kogutud tõendite edastamiseks taotlevale riigile. Põhikohtuasjas oli Euroopa uurimismääruse eesmärk tõendite edastamine. Euroopa Kohtu hinnangul **võib Euroopa uurimismääruse tõendite edastamiseks teha prokurör**, kui taotleva riigi õiguse kohaselt on prokurör ka sarnases riigisisises olukorras pädev määrama uurimistoimingut, mille eesmärk on juba kogutud tõendite edastamine. Seega jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et Euroopa uurimismäärust tõendite edastamiseks ei pidanud tegema kohtunik, **kui taotleva riigi õiguse kohaselt oleks riigisiseses menetluses olnud prokuröri pädevuses määrata nende tõendite edastamine**.

Euroopa Kohus kinnitas seejärel, et taotleva riigi asutusel ei ole õigust kontrollida, kas eraldi menetlus, milles täitev liikmesriik kogus tõendeid, mille edastamist ta taotleb, oli nõuetekohane. Küll peab taotlev riik Euroopa uurimismääruse abil hangitud tõendite hindamisel isikutele **tagama kaitseõigused ja õiglase menetluse**. See tähendab muu hulgas, et kriminaalmenetluses tuleb välistada tõend, mida menetlusosaline ei saa tõhusalt kommenteerida.

Euroopa Kohus selgitas veel, et **pealtkuulamist korraldav liikmeriik peab seda liikmesriiki, kelle territooriumil asub pealtkuulata isik, pealtkuulamisest teavitama**. Kui pealtkuulamist korraldav liikmesriik ei suuda kindlaks teha teise liikmesriigi pädevat asutust või ametiisikut, keda tuleb

teavitada, võib selle teatise edastada teise liikmesriigi mis tahes asutusele või ametiisikule, keda pealtkuulamist korraldav liikmesriik peab selleks sobivaks. Teavitatud liikmesriigil on seejuures õigus otsustada, kas pealtkuulamist tohib korraldada või see tuleb lõpetada põhjusel, et see ei ole lubatud sarnases riigisisises menetluses.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-178/22: Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano (eelotsus – juurdepääs sideandmetele)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 30. aprillil 2024

Itaalias pandi toime kahe isiku mobiiltelefoni vargused. Prokuratuur taotles kohtult luba telefonandmete päringu tegemiseks selleks, et tuvastada vargad. Selle päringuga soovis prokuratuur juurdepääsu kõigile varastatud mobiiltelefonidega seotud sideteenuse osutaja käsutuses olevatele andmetele alates varguse kuupäevast kuni päringule vastamise hetkeni. Prokuratuuri taotlus põhines riigisisises õiguses sätestatud õiguslikul alusel. Itaalia kohtul tekkis aga küsimus, kas riigisisene õigus on antud juhul kooskõlas liidu õigusega.

Kõigepealt märkis Euroopa Kohus, et kuna andmete juurdepääsu taotlus puudutas kõiki andmeid, mis on saadud telefonide kaudu toimunud kõnede, side ja ühenduste jälgimise ja asukoha kindlakstegemise meetodit kasutades, siis need näivad võimaldavat teha täpseid järeldusi nende isikute eraelu kohta, kelle andmeid on säilitatud, näiteks nende igapäevaelu harjumuste, alalise või ajutise viibimiskoha, igapäevaste või muude liikumiste, tegevuste, sotsiaalsete suhete ja ühiskonnagruppide kohta, kellega nad läbi käivad. Seega **võib riiveid kvalifitseerida raskeks, mistõttu need riived võivad olla põhjendatud üksnes eesmärgiga võidelda raskete kuritegude vastu või hoida ära avalikku julgeolekut ähvardav suur oht.**

Seejärel täheldas kohus, et üldjuhul võib kuritegevuse vastu võitlemise eesmärgiga seoses anda juurdepääsu üksnes nende isikute andmetele, keda kahtlustatakse raskes süüteo osalemises. **Raske süüteo määratlemine kuulub aga liikmesriikide pädevusse.** Kuritegude, kergendavate ja raskendavate asjaolude ning karistuste määratlus kajastab nii sotsiaalset tegelikkust kui ka õigustraditsioone, mis varieeruvad nii liikmesriigiti kui ka ajas. See tegelikkus ja traditsioonid on aga eriti tähtsad rasketeks peetavate süütegude kindlaksmääramisel. Siiski tuleb raskete süütegude **määratlemisel järgida liidu üldpõhimõtteid**, mille hulka kuulub ka proportsionaalsuse põhimõte, ning tagada hartaga tagatud põhiõiguste järgimise. Sellest järeldub, et **liikmesriigid ei või moonutada mõistet „raske süütegu“ ega sellest tulenevalt mõistet „rasked kuriteod“**, hõlmates sellega süütegusid, mis ilmselgelt ei ole asjaomases liikmesriigis valitsevaid ühiskondlikke tingimusi arvestades rasked, kuigi selle liikmesriigi seadusandja on nende eest karistusena ette näinud vangistuse, mille ülemmäär on kolm aastat. Just selleks, et kontrollida, kas niisugust moonutamist ei ole toimunud, on oluline, et kui pädevate riigiasutuste juurdepääs säilitatavatele andmetele toob kaasa andmesubjekti põhiõiguste raske riive ohu, **peab juurdepääs olema allutatud kohtu või sõltumatu haldusasutuse teostatavale eelkontrollile.**

Kohus analüüsis seejärel Itaalia asjaomaseid õigusnorme ja leidis, et kuna mõiste „rasked süüteod“, mille puhul võib taotleda luba teha päring sideandmete kohta, ei ole määratletud viitega kohaldatava karistuse alammääradele, vaid kohaldatava karistuse ülemmääradele, siis ei ole välistatud, et andmetele juurdepääsu, mis kujutab endast põhiõiguste rasket riivet, võidakse taotleda selliste süütegude menetlemiseks, mis tegelikult ei ole rasked kuriteod. Sellise künnise kehtestamine, millest alates õigustab süüteo eest ette nähtud vangistuse ülemmäär selle kvalifitseerimist raskeks süüteoks, ei ole siiski tingimata proportsionaalsuse põhimõttega vastuolus. Lisaks peab eelkontrolli teostaval kohtul või sõltumatul haldusasutusel olema õigus keelduda päringu loa andmisest või anda see piiratud ulatuses, kui ta tuvastab, et põhiõiguste riive on raske, samas kui on ilmne, et kõnealune süütegu ei ole asjaomas liikmesriigis valitsevaid ühiskondlikke tingimusi arvestades tõepoolest raske kuritegu. Kuna selline võimalus on Itaalia õiguse kohaselt olemas, siis **ei ole vaidlusalused Itaalia õigusnormid EL õigusega vastuolus.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-822/21: Läti vs. Rootsi (liikmesriigi kohustuste rikkumine – hoiuste tagamise skeemi tehtud osamaksete ülekandmine Rootsi skeemist Läti omasse)

Euroopa Kohtu otsus, 30. aprillil 2024

Nordea Bank andis 1. oktoobril 2017 Lätis, Eestis ja Leedus asuvate filiaalide tegevuse üle nendes riikides asuvatele DNB Banka ASi tütarettevõtjatele ja see tegevus viidi samal päeval Rootsi hoiuste tagamise skeemist üle Eesti, Läti ja Leedu hoiuste tagamise skeemidesse. Rootsi hoiuste tagamise asutus otsustas ent mitte kanda Läti hoiuste tagamise skeemi üle osamakseid, mille Nordea Bank oli Rootsi hoiuste tagamise skeemi teinud oma Läti filiaali tegevusega seotud hoiuste eest, sest ühtki osamakset ei olnud tehtud 12 kuu jooksul enne kuupäeva, mil Nordea Banki filiaali tegevus Läti hoiuste tagamise skeemi üle viidi. Rootsi õiguse kohaselt oli Nordea Bankil iga-aastase osamakse tasumiseks aega üks kuu alates hoiuste tagamise asutuse otsusest – 2017. aasta osamakse kohta tehti otsus 14. septembril 2017 ja Nordea Bank tasus osamakse 13. oktoobril 2017. Samas oli 2016. aasta osamakse tasutud 30. septembril 2016.

Läti heitis Rootsile ette direktiivi 2014/49/EL (hoiuste tagamise skeemide kohta) artikli 14 lõikest 3 tulenevate kohustuste rikkumist. Selles sättes on ette nähtud, et kui krediitiasutus lõpetab ühe hoiuste tagamise skeemi liikmeks oleku ja ühineb teise hoiuste tagamise skeemiga, kantakse osamaksed, mille krediitiasutus on teinud 12 kuu jooksul enne liikmesuse lõpetamist, üle teise skeemi. Eesti ja Leedu astusid Läti toetuseks menetlusse, sest Rootsi hoiuste tagamise asutus otsustas jätta osamaksed üle kandmata ka Eesti ja Leedu hoiuste tagamise skeemidesse. Kohtujurist asus septembris 2023 seisukohale, et Läti hagi tuleks jätta rahuldamata.

Euroopa Kohus jõudis järeldusele, **et Rootsi on rikkunud direktiivi 2014/49/EL artikli 14 lõikest 3 tulenevaid kohustusi, sest ta keeldus kandmast Läti hoiuste tagamise skeemi üle osamakseid,**

mille Nordea Bank AB Läti filiaal oli teinud Rootsi hoiuste tagamise skeemi selle filiaali tegevuse Läti hoiuste tagamise skeemi üleviimisele eelnenud 12 kuu pikkuse ajavahemiku kohta. Kohus leidis nimelt, et sätte soovitatav toime nõuab, et Rootsi hoiuste tagamise asutus peab kandma Läti hoiuste tagamise skeemi üle osamaksed, mis tehti tegevuse sinna üleviimisele eelnenud 12 kuu kohta, **võttes arvesse ajavahemikke, mille kohta osamaksed tehti, mitte täpset kuupäeva**, mil need tehti. Sätte eesmärk on kompenseerida vastuvõtvale hoiuste tagamise skeemile finantsrisk, mis tuleneb krediidasutuse tagatud hoiuste üleminekust. Direktiivi üldisem eesmärk on kaitsta hoiustajaid hoiuste tagamise skeemi kuuluvast krediidasutusest hoiustatud hoiuste peatamise korral ja tagada pangandussüsteemi stabiilsus. Nende eesmärkide saavutamisele aitab kaasa ainult tõlgendus, mille kohaselt tuleb hoiuste tagamise skeemil, mis ei kanna enam üle viidud tagatud hoiustega seotud riski, kanda vastuvõtvasse hoiuste tagamise skeemi üle osamaksed, mis on tehtud üleviimisele eelnenud 12 kuu pikkuse ajavahemiku kohta.

ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö kohustuse rikkumist Euroopa Kohus asjas ei tuvastanud, sest konkreetsema kohustuse rikkumine juba tuvastati.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-683/22: Adusbef (Pont Morandi) (kohtujuristi ettepanek – maantee haldamise kontsessioon)

Kohtujuristi ettepanek, 30. aprillil 2024

Itaalia ametiasutused olid sõlminud äriühinguga Autostrade per l'Italia S.p.A. (ASPI) kontsessioonilepingu maanteelõikude haldamiseks. ASPI hooldataval maanteel varises kokku viadukt, põhjustades 43 inimese surma. ASPI suhtes algatati hoolsus- ja järelevalvekohustuse olulise rikkumise tuvastamise menetlus, mille kestel võttis ASPI täiendavad hoolsusmeetmed, korraldati ümber äriühingu struktuur ning sõlmiti ametiasutuste ning ASPI vahel kompromiss. Kompromissi üheks osaks oli, et kontsessioonilepingut ei lõpetata ning uut hankemenetlust ei algatata. Kontsessiooni jätkamise otsus vaidlustati kohtus. Kohus esitas eelotsusetaotluse, sest tal tekkisid kahtlused, kas kontsessiooni jätkamine oli kompromissi alusel võimalik või oleks pidanud välja kuulutama uue kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse. Kohtu kahtlustest näib, et kontsessioonilepingu jätkamisel ei võetud piisavalt arvesse asjaolu, et kontsessioonilepingu muutmist ei tinginud ettenägematud asjaolud, vaid ASPI kohustusi rikkuv käitumine. Seetõttu tuleks teha kindlaks, kas kontsessioonilepingu jätkamine oli kooskõlas liidu õigusega.

Kohtujurist märkis, et põhimõtteliselt ei kujuta ainuüksi mõne aktsionäri asendamine teistega, mis toimub seoses aktsionäride ümberkorraldamisega, millega ei kaasne kontsessiooni omaniku vahetamist, endast olulist subjektiivset uuendamist, mis nõuab uut hankemenetlust direktiivi 2014/23 (kontsessioonilepingute sõlmimise kohta) artikli 43 lõike 1 punkti d alapunkti ii tähenduses. Lisaks ei tundunud kohtujuristile, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud muudatused (täiendavate hoolsusmeetmete võtmine ASPI poolt) olevat sellised, mida saab pidada sõlmitud lepingu sisu osas

olulisteks muudatusteks. Siiski leidis kohtujurist, et riigisisesel kohtul tuleb neid aspekte täiendavalt hinnata.

Kohtujurist märkis ka, et ettevõtja usaldusväärsuse hindamine lepingu muutmisel sõltub muudatuste laadist. Oluliste muudatuste puhul ja siis, kui korraldatakse uus hankemenetlus, tuleb uuesti läbi viia ka kõigi taotlejate hindamine. Kui muudatused ei ole olulised, ei nõua ükski direktiivi 2014/23 sätte kontsessionääri usaldusväärsuse uut hindamist. Siiski võib kontsessionääri ebausaldusväärsus, mis tuleneb kehtiva kontsessioonilepingu tingimuste tõsisest rikkumisest, viia lepingu lõpetamiseni. Sellist reaktsiooni ei pea siiski tingimata järgnema, kui hankija leiab oma kaalutusõiguse piires, et üldisest huvist lähtuvatel põhjustel tuleb eelistada lepingu muudatusi (tingimusel, et need ei ole olulised).

Seega leidis kohtujurist, et **kui kontsessioonilepingu rikkumise korral jäetakse kohaldamata lepingus ette nähtud õiguskaitsevahendid, siis ei ole tegemist lepingu muutmisega, mida tuleb pidada oluliseks muutmiseks.**

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-582/21: Profi Credit Polska (eelotsus – eelotsuse mõju)*Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 9. aprillil 2024*

FY sõlmis 2015. aastal krediidasutusega Profi Credit Polska tarbijakrediidilepingu. Profi Credit Polska esitas 2017. aastal kohtusse hagi, nõudes FY-lt põhisumma ja lepingujärgse intressi tasumist. Esimese astme kohus tegi tagaseljaotsuse, millega mõistis FY-ilt välja põhisumma koos seadusjärgse viivisega. Kuna FY tagaseljaotsuse peale kaja ei esitanud, siis see otsus jõustus. 2019. aastal esitas FY tagaseljaotsusega lõpetatud kohtuasjas teistmisavalduse. FY väitis, et kuna kohus ei kontrollinud, kas krediidilepingu tingimused võisid olla ebaõiglased, siis oli tagaseljaotsus vastuolus direktiiviga 93/13 (ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes), nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud kohtuotsuses Profi Credit Polska ([C-176/17](#)).

Poola kohus soovis eelotsusetaotlusega esiteks teada, kas võrdväarsuse põhimõttest tuleneb, et kui liikmesriigi õigusnorm võimaldab esitada teistmisavalduse jõustunud kohtuotsuse peale, tuginedes liikmesriigi konstitutsioonikohtu hinnangule, mille kohaselt on kohtuotsuse aluseks olnud riigisisese õigusnormi tõlgendus vastuolus põhiseadusega, siis peab teistmisavalduse saama esitada ka siis, kui tuginetakse Euroopa Kohtu antud tõlgendusele liidu õiguse kohta. Teiseks soovis Poola kohus teada, kas liikmesriigi õigusnormi, mis võimaldab poolal esitada teistmisavalduse, kui ta on kaebeõiguse kasutamise võimalusest ilma jäetud, tuleb kooskõllaliselt tõlgendada selliselt, et teistmisavalduse saab esitada ka siis, kui liikmesriigi kohus jättis omal algatusel hindamata, kas leping sisaldas ebaõiglasi tingimusi, rikkudes direktiivist 93/13 tulenevat kohustust.

Euroopa Kohus selgitas esimese küsimuse osas, et võrdväarsuse põhimõtte kohaselt ei tohi menetlusnormid, mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, olla vähem soodsad kui sarnaste riigisiseste õiguskaitsevahendite puhul. Siiski ei nõua liidu õigus, et liikmesriigi kohus peaks muutma jõustunud kohtulahendit, et võtta arvesse asjakohasele õigusnormile Euroopa Kohtu poolt hiljem antud tõlgendust. Euroopa Kohtu ülesanne ei ole eelotsusemenetluse käigus otsustada, kas liikmesriigi õigusnorm on liidu õigusega kooskõllas. Selle hinnangu peab andma eelotsusetaotluse esitanud kohus, lähtudes Euroopa Kohtu antud tõlgendusjuhistest. Seetõttu jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et **liikmesriigi õigus ei pea teistmisavalduse esitamist võimaldama põhjusel, et tuginetakse liidu õigust tõlgendavale Euroopa Kohtu eelotsusele.**

Teise küsimuse osas tuletas Euroopa Kohus meelde, et liikmesriigi kohtud peavad omal algatusel kontrollima, kas tarbijalepingus sisalduvad tingimused on ebaõiglased. Seejuures selgitas kohus, et kui tagaseljaotsuse peale kaja esitamise õigust reguleerivad menetlusnormid ei võimalda tagada tarbijatele direktiivist 93/13 tulenevate õiguste järgimist, siis ei ole see kooskõllas tarbijate õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile. Põhikohtuasjas on **liikmesriigi kohtu ülesanne otsustada, kas ja mil määral saab riigisisest õigusnormi tõlgendada kooskõllas liidu õigusega selliselt, et võimaldada poolal esitada teistmisavaldus.** Euroopa Kohus lisas, et kui liikmesriigi kohtul ei ole võimalik sellist laiendavat tõlgendust anda, sest see viiks *contra legem* tõlgenduseni, siis nõuab tõhususe põhimõte,

et tarbija õiguste järgimine oleks tagatud tagaseljaotsuse täitemenetluses või hilisemas eraldiseisvas menetluses.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-605/21: Heureka Group (eelotsus – liikmesriigi aegumistähtaeg liidu konkurentsieeskirjade rikkumisega tekitatud kahju hüvitamise hagide puhul)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 18. aprillil 2024

Heureka esitas Tšehhi kohtule hagi, paludes Google'ilt välja mõista hüvitis kahju eest, mis talle tekitati konkurentsivastase tegevusega ajavahemikus 2013–2017. Nimelt paigutas Google omaenda hinnavõrdlusteenuse oma üldotsinguteenuste tulemuste hulgas parimasse võimalikku kohta ja kuvas seda seal, mis aga vähendas hinnavõrdlusportaali Heureka.cz külastatavust. 2017. aastal tegi ka komisjon Google'i sellise tegevuse suhtes rikkumist tuvastava otsuse, mille Google kaebas kohtusse ja milles menetlus veel käib. Tšehhi kohtul tekkisid aga küsimused, kas Tšehhi õiguskorras ettenähtud aegumiskord, mis kehtis kuni direktiivi 2014/104 (teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral) ülevõtmiseni 2017. aastal, on kooskõlas EL õigusega. Selle aegumiskorra kohaselt hakkab 3-aastane aegumistähtaeg kulgema iga osalise kahju suhtes alates hetkest, mil kahjustatud isik sai teada sellest, et talle on kahju tekkinud, ning selle põhjustanud isikust. Aegumiskord ei näinud ette peatumist või katkestamist komisjoni uurimise ajaks.

Euroopa Kohus märkis, et kuni direktiivi 2014/104 vastuvõtmiseni puudusid selles valdkonnas liidu õigusnormid ja liikmesriigid pidid oma õiguskorras ettenähtud aegumisreegleid ELTLi artiklite 101 ja 102 rikkumisest tuleneva kahju hüvitamise korral kohaldama. Need normid pidid aga järgima võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet. Kohtu hinnangul **peab selleks, et aegumistähtaeg saaks hakata kulgema, olema konkurentsioiguse rikkumine lõppenud ja kahjustatud isik saama teada hagi esitamiseks vajaliku teabe**, ja eelkõige asjaolu, et kõnealune tegevus kujutab endast rikkumist. Konkurentsioiguse valdkonnas on kahjustatud isikul enne rikkumise lõppemist sageli iseäranis raske kindlaks teha sellise rikkumise olemasolu ja ulatust ning sellest tulenevat kahju. Sellega seoses tuleb liikmesriigi kohtul kindlaks teha hetk, millest alates võib põhjendatult eeldada, et kahjustatud isikule on see teave teada.

Euroopa Kohtu hinnangul langeb see hetk kokku komisjoni 2017. aasta otsuse kokkuvõtte avaldamisega Euroopa Liidu Teatajas. Kui see teave võis jõuda isikuni enne komisjoni otsuse avaldamist, siis peab kostja tõendama, et see on nii. Kuna komisjoni otsus on edasi kaevatud, siis see ei ole lõplik, kuid kohus leidis, et sellel on siduv toime seni, kuni seda ei ole tühistatud, ning liikmesriigi kohtu ülesanne on teha sellest oma menetluses asjakohased järeldused. Kahjustatud isik võib seega tugineda niisuguse otsuse järeldustele, et põhjendada oma kahju hüvitamise hagi.

Kohus lisas, et **aegumistähtaja peatamine või katkestamine komisjoni uurimise ajaks on põhimõtteliselt vajalik** selleks, et võimaldada kahjustatud isikul muu hulgas selle uurimise lõpus hinnata,

kas on toime pandud konkurentsioiguse rikkumine, saada teada selle ulatus ja kestus ning tugineda sellele järeltulele hilisemas kahju hüvitamise hakis. Selline aegumiskord, nagu on kõne all põhi-kohtuasjas, teeb isiku nõudeõiguse kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära keerukaks. Seega kokkuvõttes leidis kohus, et **Tšehhi õigusnormid ei ole kooskõlas liidu õigusega.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-420/22 ja C-528/22: NW (eelotsus – liidu kodaniku pereliikme elamisloa ilma põhjendusteta kehtetuks tunnistamine)

Euroopa Kohtu otsus, 25. aprillil 2024

Kolmanda riigi kodanik NW abiellus 2004. aastal Ungari kodanikuga ja nad kasvatavad koos ühist last, kes on samuti Ungari kodanik. Pärast aastaid Ungaris seaduslikult elamist sai NW oma perekondliku olukorra tõttu seal alalise elamisloa, mis kehtis aastani 2022, kuid 2021. aastal leidis Ungari ametiasutus põhjendusteta arvamuses, et NW viibimine Ungaris kahjustab Ungari julgeolekut ning klassifitseeris arvamuse aluseks olnud andmed salastatud teabeks. Ungari politsei tunnistas NW alalise elamisloa kehtetuks ja kohustas teda Ungarist lahkuma. Samaselles olukorda sattus Ungaris ka kolmanda riigi kodanik PQ, kes elas seaduslikult Ungaris alates 2005. aasta juunist, seejuures alates 2011. aastast koos Ungari kodanikust elukaaslasega, kellega tal on kaks Ungari kodanikust last.

NW ja PQ pöördusid Ungari kohtu poole, kes küsis Euroopa kohtult, kuidas niisuguses olukorras tõlgendada liidu kodaniku õigusi puudutavat ELTL artiklit 20, direktiivi 2003/109/EÜ (pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta) ja EL põhiõiguste harta asjakohaseid sätteid.

Euroopa Kohus selgitas, et liikmesriigi ametiasutused **ei saa tunnistada kehtetuks liidu kodanike kolmanda riigi kodanikust perekonnaliikme elamisluba või keelduda talle seda andmast, ilma et nad oleksid enne kontrollinud, kas liidu kodanike ja nende pereliikmete vahel on sõltuvussuhe, mis sunnib ka liidu kodanikke lahkuma liidu territooriumilt, et minna pereliikmeka kaasa, juhul kui kolmanda riigi kodanikust pereliikmele ei saa anda riigis elamise õigust mõnel muul alusel ja liikmesriigi ametiasutused teavad peresidemete olemasolust.**

Samuti on Euroopa Kohtu hinnangul **EL õigusega vastuolus riigisisised õigusnormid, milles kehtestatakse ametiasutustele kohustus tunnistada kehtetuks kolmanda riigi kodaniku elamisluba, kellel võib olla elamisõigus liidu kodaniku pereliikmena, või keelduda talle elamisloa väljastamisest riigi julgeolekuga seotud põhjustel üksnes siduva, ilma põhjendusteta arvamuse alusel, ilma et analüüsitaks põhjalikult kõiki konkreetseid asjaolusid ja elamisloa kehtetuks tunnistamise või väljastamisest keeldumise otsuse proportsionaalsust.** Samuti on sellises olukorras **EL õigusega vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt ei ole neil isikutel võimalik oma õiguste kaitse eesmärgil tutvuda teabega, millel nende liikmesriigis elamise õigust puututav otsus põhineb ja mille avalikustamine ohustaks liikmesriigi julgeolekut.** Kohus, kes kontrollib otsuse õiguspärasust, ei saa küll kontrollida, kas teabe salastamine oli õiguspärane ega teabega tutvuda, kuid tal tuleb teha isiku

kaitseõiguste järgimise tagamiseks järeldusi pädevate ametiasutuste võimaliku otsuse kohta jätta selle otsuse kõik või osa põhjendusi või nendega seotud tõendeid teatavaks tegemata.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).